

MS Windows XP операциялык (амалдык) жүйесі

Windows амалдық жүйесі

Мазмұны

- Жұмыс үстелі және оның құрылымы
- Бастау батырмасы
- Себет (қоржын)
- Сұхбаттасу терезесі
- Файлдарды құру , көшіру және жою
- Word Pad мәтіндік редакторы
- Алмасу буфері
- Пернелерді қолдану
- Paint графикалық редакторы
- Есептегіш
- Жетектегіш программасымен жұмыс жасау
- Windows АЖ-ң файлдары мен қалталары

Барлық аппараттық, сонымен қатар
бағдарламалық жабдықтар пайдаланушыға тек
амалдық жүйе арқылы ғана ұсынылады.

- Пайдаланушы
- Амалдық жүйе
- Аппараттық құралдар мен бағдарламалар

Амалдық жүйе (АЖ)

- бұл құжаттар мен амалдар орындауға арналған, сыртқы құрылғыларды және бағдарламаларды басқаруды жүзеге асыратын бағдарламалар жиынтығы. АЖ бағдарламалар жүйесін компьютердің мәліметтерді өңдеу жөніндегі бүкіл жұмысын ұйымдастырады.

WINDOWS XP АМАЛДЫҚ ЖҮЙЕСІ

Windows амалдық жүйесінің негізгі функциялары

Кез келген амалдық жүйе сияқты Windows мынадай мәселелердің орындалуын қамтамасыз етеді:

- ❖ компьютердің барлық аппараттық құрал-жабдықтарын басқаруын;
- ❖ файлдық жүйемен жұмыс жасауын;
- ❖ қолданбалы программалардың іске қосылуын.

Бұдан басқа Windows жүйесі:

- ❑ бір уақытта бірнеше программалардың жұмыс жасауын;
- ❑ әртүрлі программалар арасында мәліметтердің алмасуын;
- ❑ масштабталатын қаріптерді қолдануын;
- ❑ мультимедиа мүмкіндіктерін пайдалануын;
- ❑ бірыңғай анықтамалық жүйе жұмысын қамтамасыз ете алады.

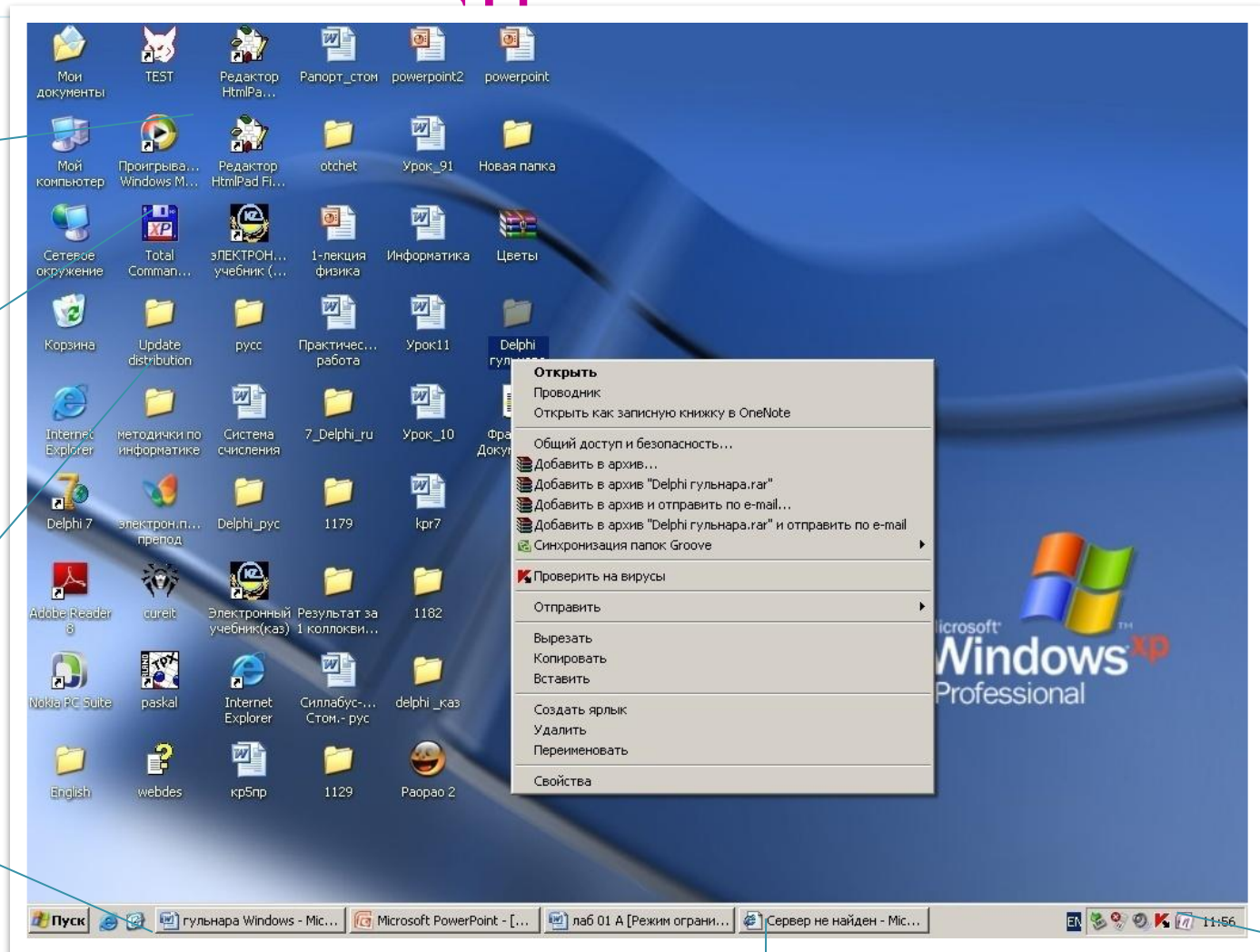
Жұмыс үстелі және оның құрылымы

Менің құжаттарым

Менің компьютерім

Себет

Бас мәзір

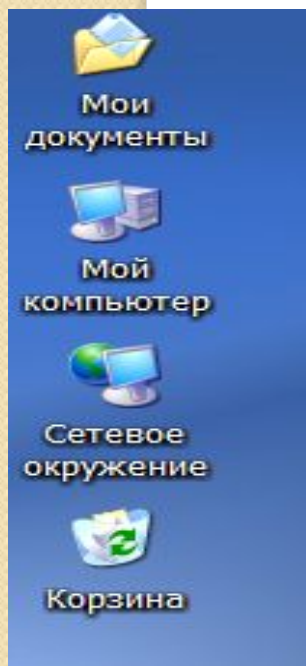
Тапсырмалар панелі

Айғақтауыштар панелі

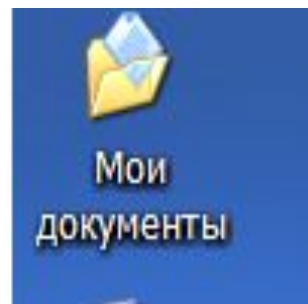

Лақап (ярлык) –
бұл объект емес,
ол тек
программамен
файл жолы
арқылы
байланысады.

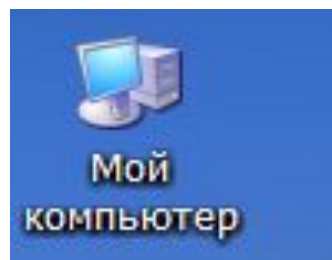
Төменгі сол жақ
бұрышында
бағыттаушысы
бар

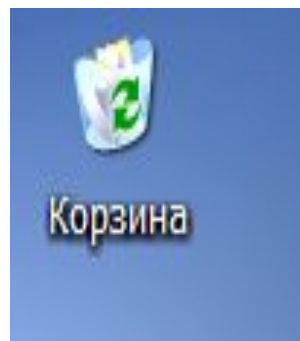
Белгішелер
объектінің
графиктік
бейнеленуін
айтады

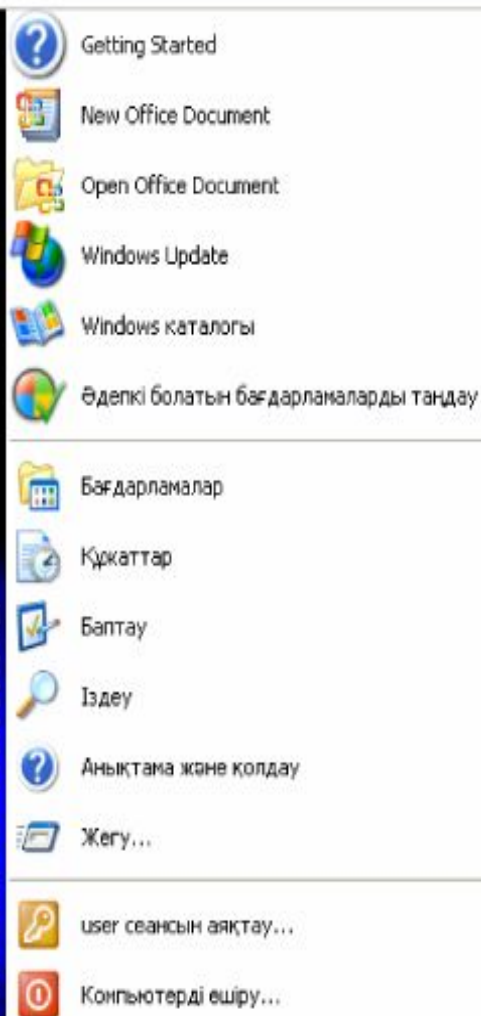
Қалталар (папка) –
объектілерді
топтастыру үшін
қолданылады

Менің компьютерім –
компьютердің барлық
жақтарын басқарады,
қалтаға орналаспай
жеке тұрады (арнайы
қалта)

Себет (корзина)–
жойылған
объектілердің
сақталатын орны

Бастау батырмасын басқаннан кейін бағдарламаларды іске қосуға, құжатты ашуға, жүйе баптамаларын өзгертуге, анықтамалық мәліметтер алуға, қажетті файлдарды табуға және т.б. мүмкіндік беретін Windows *Бас мәзірі* ашылады.

Классикалық Windows *Бас мәзірі* мынадай әмірлерді қамтиды: *Бағдарламалар, Құжаттар, Баптау, Іздеу, Анықтама, Орындау*. Бұлардың әрқайсысы белгілі бір қызмет атқарады.

Бағдарламалар әмірі компьютерге орнатылған бағдарламалар тізімін көрсетеді және оларды іске қосуға мүмкіндік береді.

Құжаттар әмірі жақында ашылған құжаттар тізімін көрсетеді.

Баптау әмірі жүйенің бапталуы өзгертілетін құрамдас бөліктерінің тізімін көрсетеді.

Іздеу әмірі файлдарды, қалталарды немесе пошталық хабарламаны іздеуді жүзеге асырады.

Анықтама және қолдау әмірі анықтама жүйесін шақыруға мүмкіндік береді.

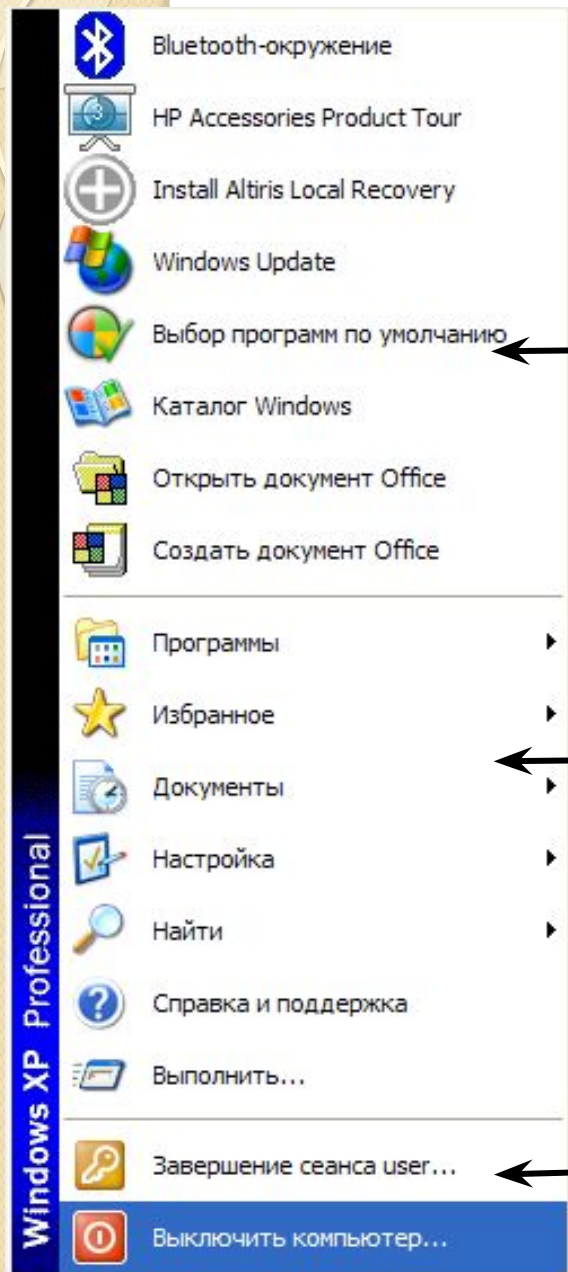
Егер қандай да мәзірде әмір соңында көп нүкте тұрса, бұл оны шақырған кезде қосымша параметрлер көрсетілетін сұхбат терезесі ашылатынын білдіреді.

Баптаулары өзгертілгенде *Бас мәзір* сәл басқаша әмірлер тізімін қамтуы, ал олардың атауы сәл өзгеше болуы мүмкін, алайда олардың қызметі бұрынғы қалпында қала береді. Пайдаланушы *Бас мәзір* тізімін недәуір жиі қолданылатын бағдарламалар және құжаттармен толтыра алады.

Жылдам іске қосу үстелінде әдетте недәуір жиі қолданылатын бағдарламалардың лақаптары орналасады, оларды іске қосу үшін лақапты бір рет шертсе жеткілікті.

Тапсырмалар үстелінде дәл қазір ашық тұрған терезелер мен іске қосылған Windows бағдарламалары туралы ақпарат көрініс табады.

Айғақтауыштар үстелі дәл қазір іске қосылып тұрған бағдарламалардың бір бөлігін, сондай-ақ жүйелік уақытты көрсетеді.

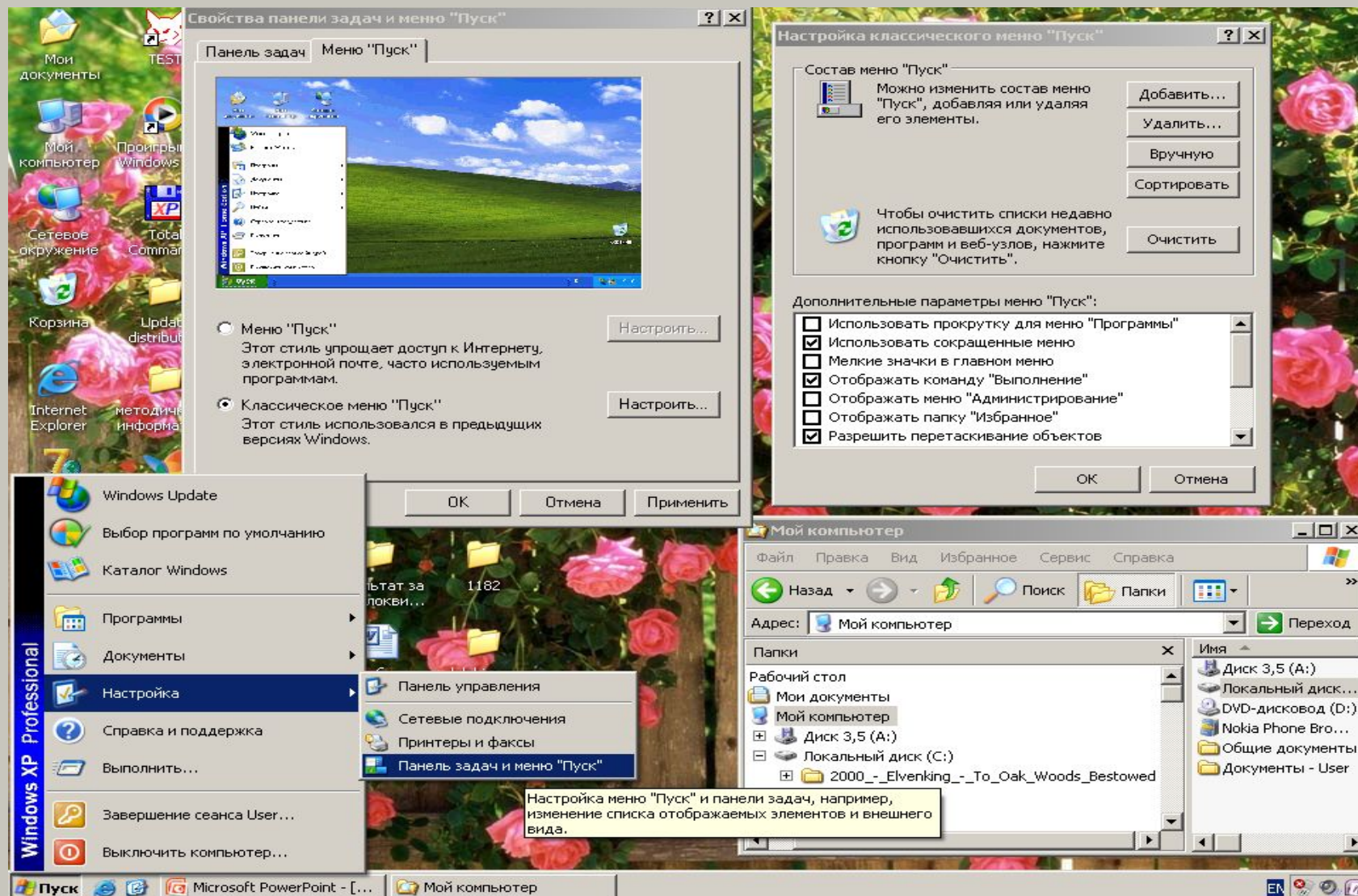

Жоғарғы бөлігіне тұтынушы өзі жиі қолданылатын функцияларын қоса алады

Ортаңғы бөлігіндегі мәзір арқылы баптасу жүйесін ашуға және орындауға болады

Төменгі бөлігіндегі мәзір негізгі белгішелер мен командалардан тұрады, мысалы, жұмысты аяқтау

Бастау батырмасының баптауы

Анықтама

Тапсырмалар панелі – жұмыс үстелінің төменінде орналасқан жатық аумағы. Онда дәл қазір тұрған терезелер мен іске қосылған Windows бағдармалары туралы ақпарат көрініс табады.

Тапсырмалар панелінде Бастау (Пуск), жылдам іске қосу үстелі (сол жағында) және индикатор үстелі (оң жағында) орналасқан.

Себет (корзина) - жою кезінде қате іс-әрекеттер жасалған жағдайда қайта қалпына келтіруге болатын жойылған нысандар тізімін қамтиды. Басқаша айтсақ, себет - файлдар мен қамтамаларды жою кезіндегі қосымша қауіпсіздік құралы.

Анықтама

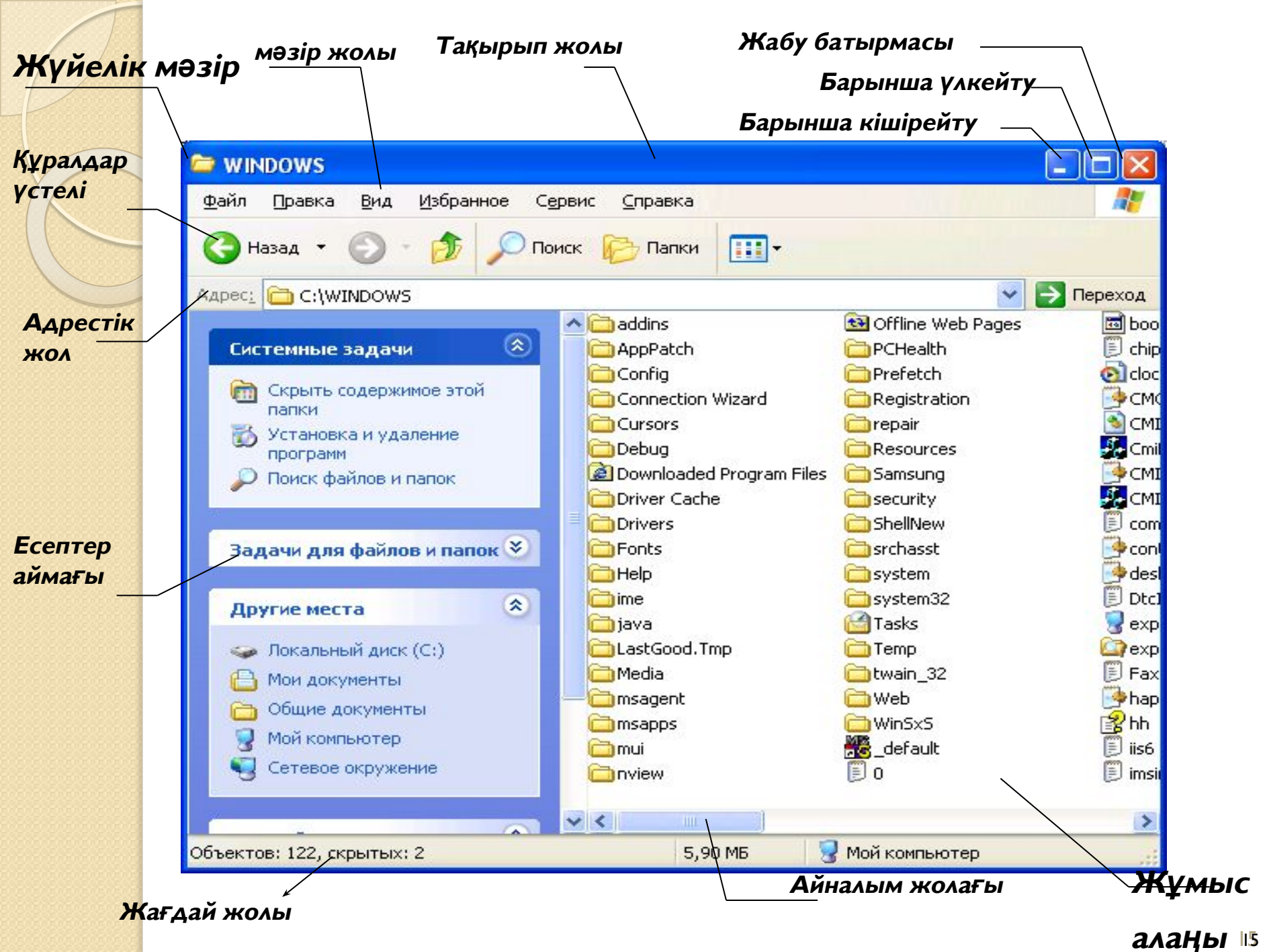
Терезе – экранның төртбұрышты қоршаулы аймағы, онда әртүрлі программалар орындалады, кез келген мәліметтер өңделіп түзетіледі және басқару әрекеттері жүргізіледі.

Терезе түрлері:

- **Программа терезесі;**
- **Диалог, яғни сұхбаттасу терезесі;**
- **Хабарлау терезесі.**

Терезе элементтері

1. Тақырып жолы
2. Жүйелік мәзір батырмалары
3. Терезе батырмалары
4. Мәзір жолы
5. Саймандар тақтасы
6. Жиек
7. Айналым жолақтары
8. Жағдай жолы
9. Жұмыс алаңы
10. Екі жақты сілтелмелі бағыттауыш батырмалары мазмұн бойынша экрандап қозғалтады.

Терезелермен жұмыс жасау

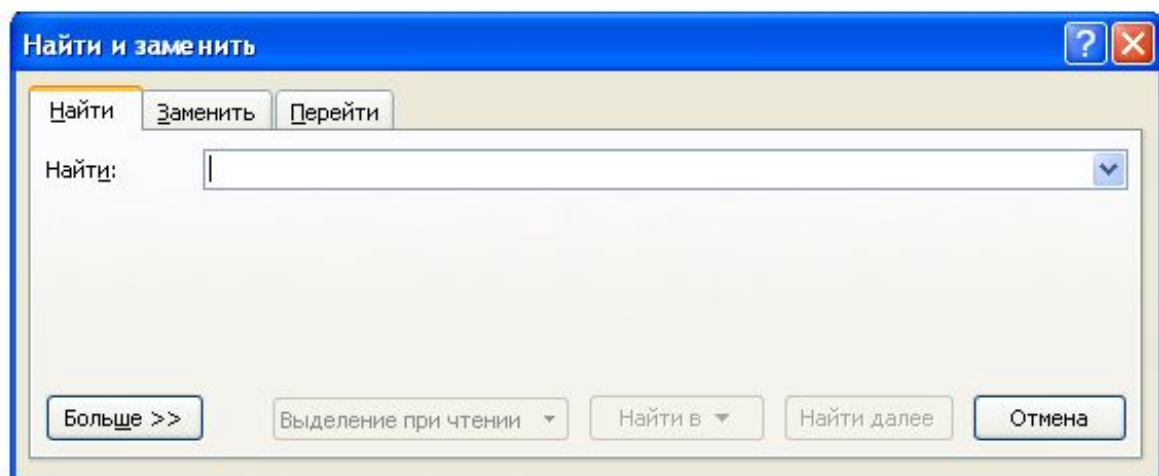
- ❑ Windows оперциялық жүйесінде бір мезгілде бірнеше тереземен жұмыс жасауға болады, бірақ бір терезе ғана ағымды бола алады.
- ❑ Терезенің ағымды екенін терезе тақырыбынан анықтауға болады, ал жұмыс жасап тұрған терезелерді ауыстыру **Alt+Esc** немесе **Alt+Tab** пернелер комбинациясы арқылы іске асады.
- ❑ Ал бірнеше терезе ашық болған жағдайда терезелерді орналастыру (реттеу) есептер тақтасынан тышқанның оң батырмасын басу арқылы жүзеге асыруға болады

Терезелер типі

- Қалта (папка) терезесі
- Қолданбалы бағдарламалар терезе
- Анықтама терезесі
- Сұхбаттық терезесі

Сұхбаттық терезесі

Қолданбалы программа мен құжат терезесінен басқа Windows-тың терезесі бар, ол сұхбаттық терезе деп аталады. Сұхбаттық терезе программа жұмысына қажетті қосымша ақпарат пен параметрлер беру үшін қолданылады. Қажет ақпаратты енгізу және параметрлерді тағайындау үшін сұхбаттық терезенің элементтері болады.

Файлдарды құру , көшіру және жою

- Windows-та барлық іс-әрекеттер сұхбаттық терезелер арқылы, ыңғайлы әрі түсінікті жүргізіледі, оларға тиісті жауабын қайтарып отырсаңыз болғаны.
- *Тышқанның оң батырмасы – жанама мәзір - Құру – Қалталар (Новая папка).*

Windows-тың файлдары мен қалталары

- ❑ **Файл** деп белгілі атауы бар магниттік дискіде жазылған информациялар жиынын айтамыз
- ❑ **Файл** атауында пайдалануға болмайтын символдар \$ # & @ ! % () { } ` ' ~ ^
- ❑ **Файл** атауының кеңейтілуі түрлі файлдарды бір-бірінен тез ажыратып, файл мазмұндарын бірден білуге мүмкіндік береді
- ❑ **Файлдар** жиынтығын қалталар (папка) дейміз. Қалтада қалталар мен таңбашаларды сақтауға болады
- ❑ Файлдарды сақтау иерархиялық құрылым бойынша жүргізіледі. Бұны- файлдық құрылым дейміз

Компьютердің дискісінде файлдарды сақтау тәсілдерін файлдық жүйе дейміз

- ❑ Файл мен қалта құру және оған ат беру
- ❑ Программаларды жүктеу және құжаттарды ашу
- ❑ Файлдар мен қалталардың көшірмесін алу, орнын ауыстыру, жою, атын өзгерту
- ❑ Таңбаша құру

Файл кеңейтілуіне қарап файл типін (түрін) анықтауға болады,

- ***.exe, *.com** – орындалатын файл
- ***.pas** - Раскаль программасында жазылған файл
- ***.bat** - командалық файл
- ***.doc,docx** – MS Word программасында жазылған файл
- ***.txt,** - мәтіндік файл
- ***.xls** – MS Excel программасында жазылған файл
- ***pps, ppt-** MS Power point программасында жазылған файл
- ***.bak** - резервті файлдар көшірмесі
- ***.bmp** - Paint программасында жазылған файл
- ***.sys** – жүйелік файл
- ***.bas** - Basic программасында жазылған файл
- ***.rar** - архивтік файл
- ***.tmp, *.\$\$\$** – уақытша файлдар

Дискілермен жұмыс жасау

Кезкелген ақпарат магниттік дискіде сақталады.

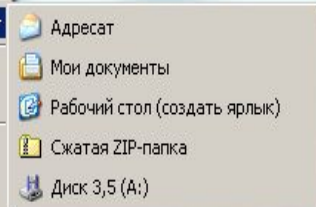
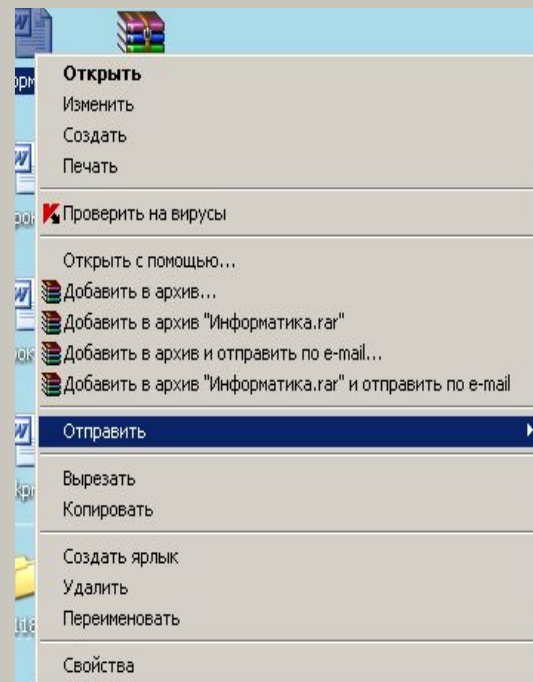
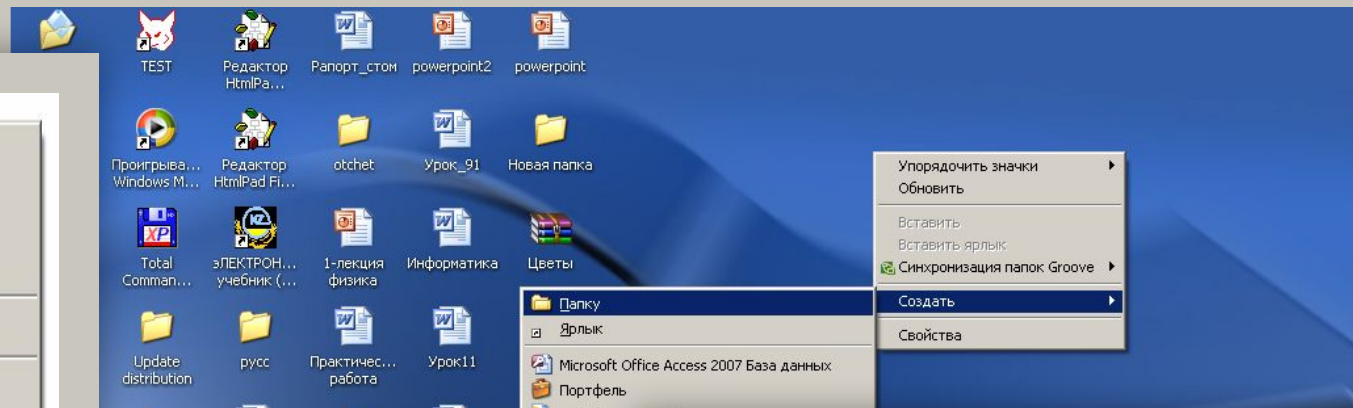
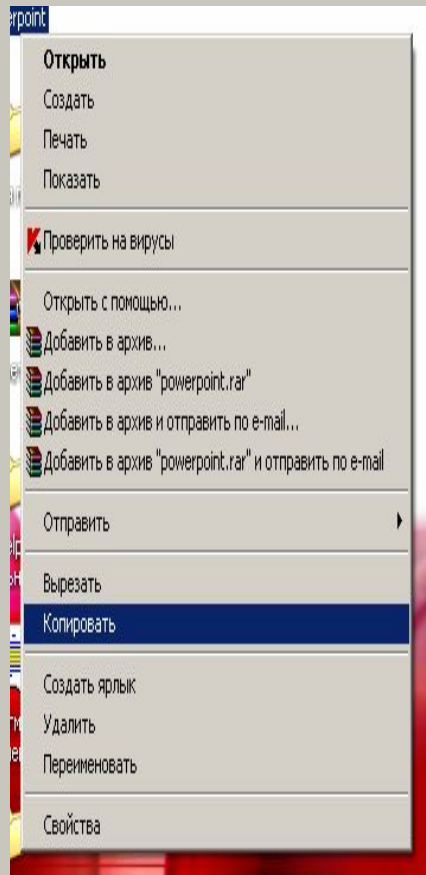
Дискілердің түрлеріне тоқталайық:

- қатты диск
- жұмсақ диск
- компакт диск
- алынбалы-салынбалы (флешка) (съемный диск) диск

Дискілер латын алфавитінің бастапқы бір әрпімен белгіленеді:

- A:\ B:\ жұмсақ диск
- C:\ қатты диск
- D:\ компакт диск
- E: F: G: алынбалы-салынбалы (флешка) (съемный диск) диск

Файлдарды Құру , көшіру және жою

Алмасу буфері

Көшіру, қиып алу амалдары орындалғанда бұл командалар алмасу буферінде уақытша сақталады.

Буфер дегеніміз жедел жадта орналасқан уақытша жады.

Көшіру, қиып алу, орналастыру операцияларын әртүрлі тәсілдермен орындауға болады:

1. Мәзір жолы
2. Құралдар үстелі
3. Мәтінмәндік (жанама) мәзір
4. Пернелер комбинациясы
5. Тышқанның көмегімен
6. Есептер аймағы (область задач)
7. Функционалдық пернелер

Пернелерді қолдану

Ctrl+C- көшіру (копировать)

Ctrl+X – қиып алу (вырезать)

Ctrl+V- орналастыру (вставить)

Ctrl+A – барлығын белгілеу (выделить все)

Ctrl+Z- болдырмау (отменить)

Ctrl+N- құру (создать)

Ctrl+O – ашу (открыть)

Ctrl+S – сақтау (сохранить)

Ctrl+P- баспаға шығару (печать)

Пернелерді қолдану

Alt+ESC немесе **ALT+TAB** – қолданбалы программадан келесі қолданбалы программаға өту.

Ctrl+ESC – бас мәзірді шақырады

Ctrl+ALT+DEL – «завершение работы» терезесі пайда болады

ALT+F4 – ағымды программалық терезені жабады

Shift+F10 - мәтінмәндік (жанама) мәзірді шақырады

Объектіні таңдау – бағыттауыш пернелері арқылы курсорды объектіге қою қажет.

Екпінді ету – таңдалған объектіні екпінді ету үшін **enter** пернесін басу керек.

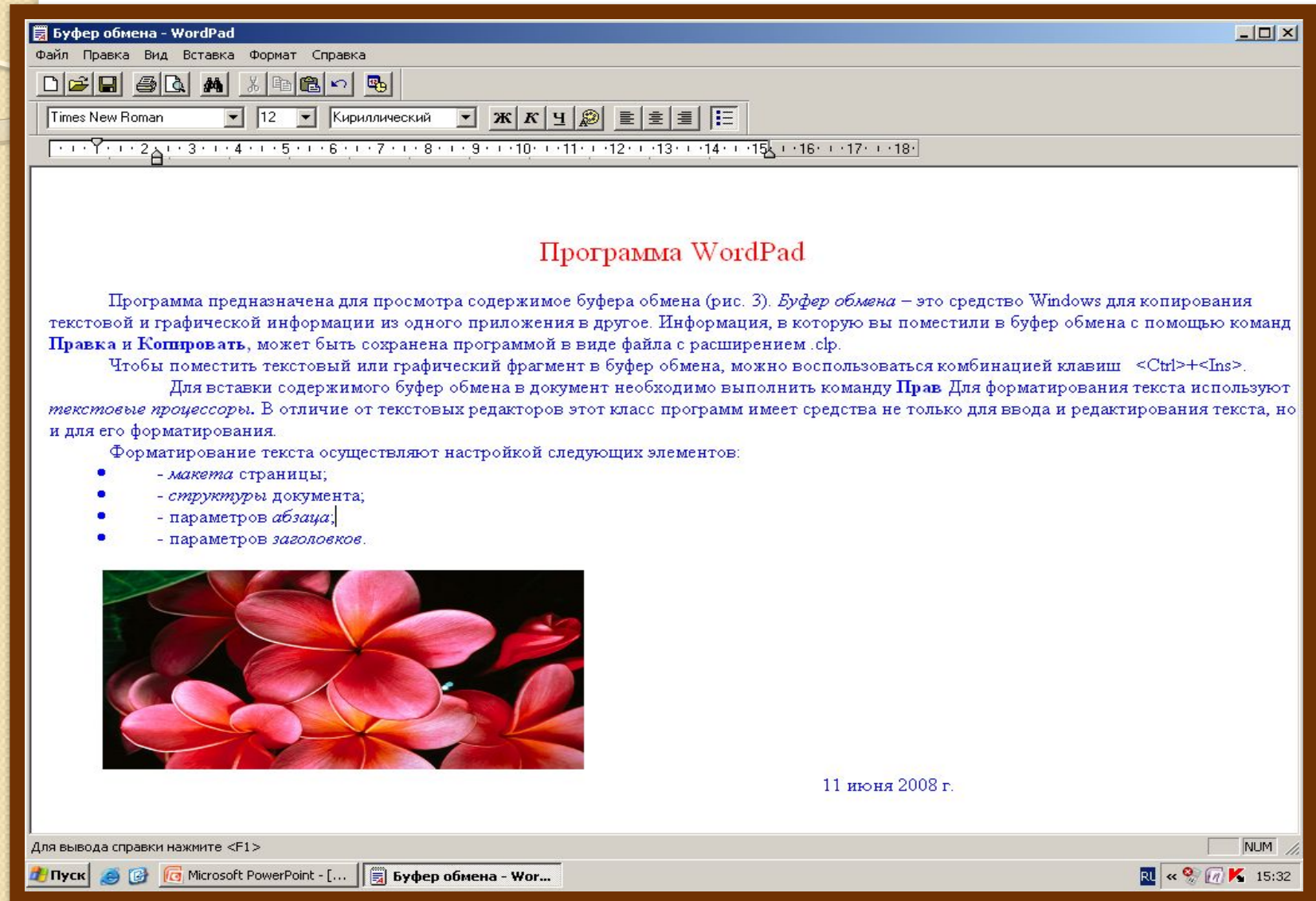
Alt - мәзір жолына шығасыз.

Alt+ SPACE (пробел) – жүйелік мәзірді шақырады

Word Pad мәтіндік редакторы

Word Pad мәтіндік редакторын жүктеу арқылы құруға және өңдеуге болады.

құжаттар

Paint графикалық редакторы

Программаны іске қосу үшін:

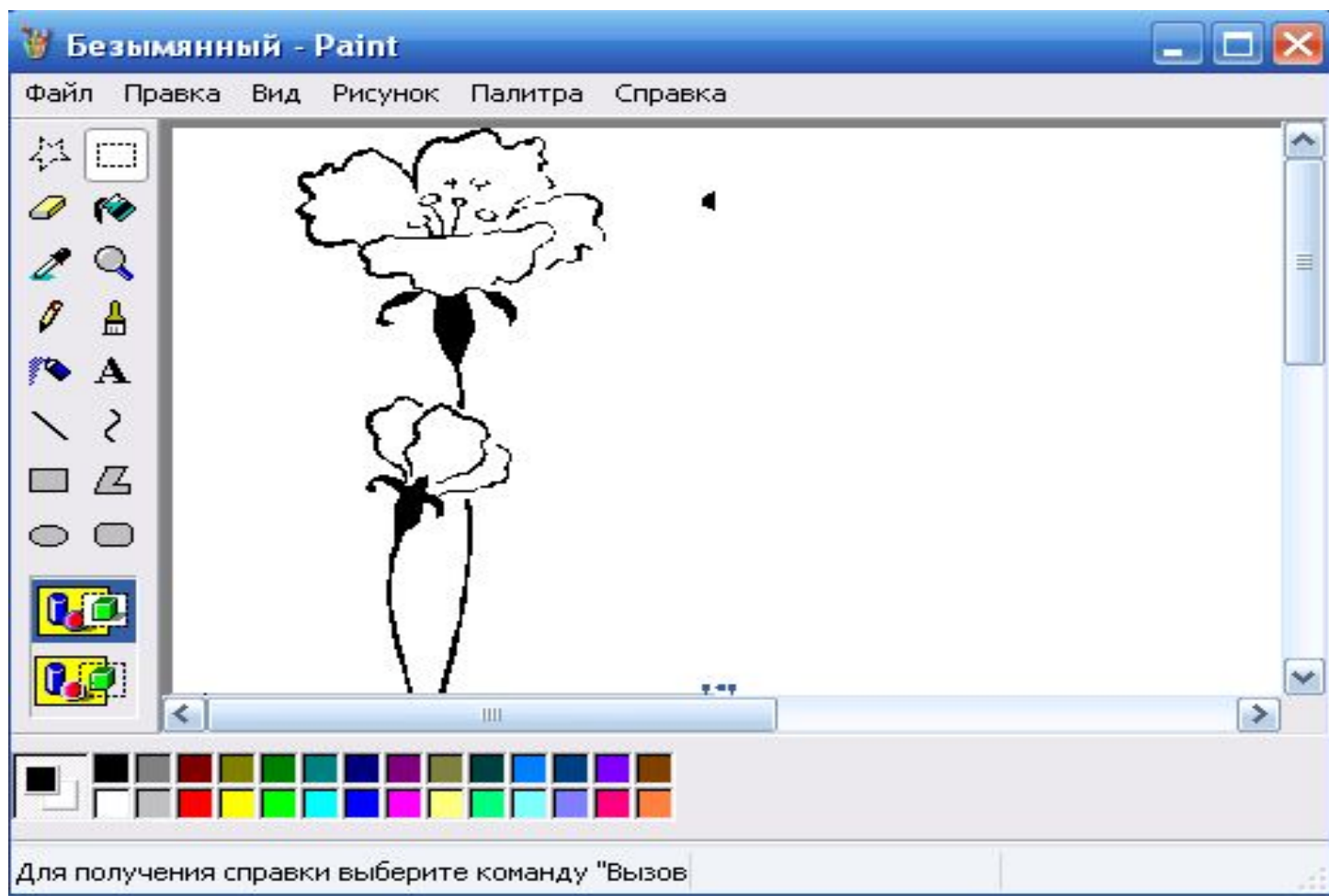
Пуск – Программы – Стандартные - Paint.

Paint – программасы графiктiк редактор болып табылады. Терезеде сурет саймандар тақтасы орналасқан. Осы сурет саймандар тақтасын қолданып, суреттер салуға болады. Терезенің төменгі жағында түс саймандар тақтасы орналасқан, осыған сәйкес түстерді таңдаймыз.

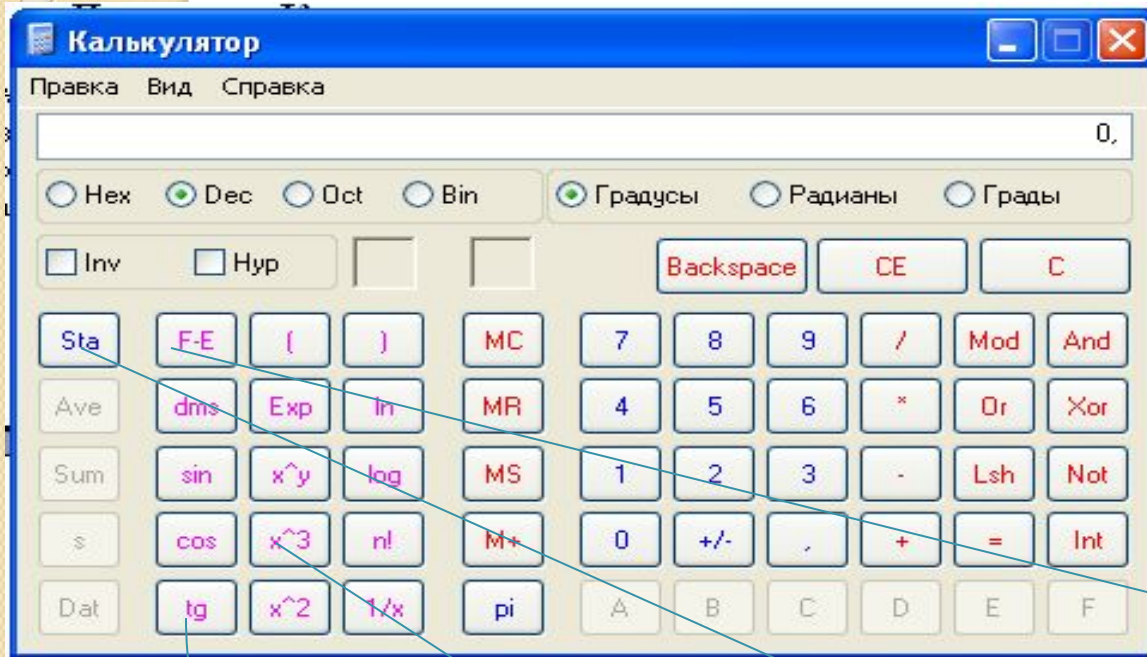
Файл	Правка	Вид	Рисунок	Палитра	Спр
Создать					Ctrl+N
Открыть...					Ctrl+O
Сохранить					Ctrl+S
Сохранить как...					
Со сканера или камеры...					
Предварительный просмотр					
Параметры страницы...					
Печать...					Ctrl+P
Отправить...					
Заместить рабочий стол Windows					
В центр рабочего стола Windows					
1 Точечный рисунок					
2 РПА					
3 АО					
4 Точечный рисунок					
Выход					Alt+F4

Вид	Рисунок	Палитра	Справка
✓ Набор инструментов			Ctrl+T
✓ Палитра			Ctrl+L
✓ Строка состояния			
✓ Панель атрибутов текста			
Масштаб			
Просмотреть рисунок			
			Ctrl+F

Paint -нің стандартты терезесі

ЕСЕПТЕГІШ

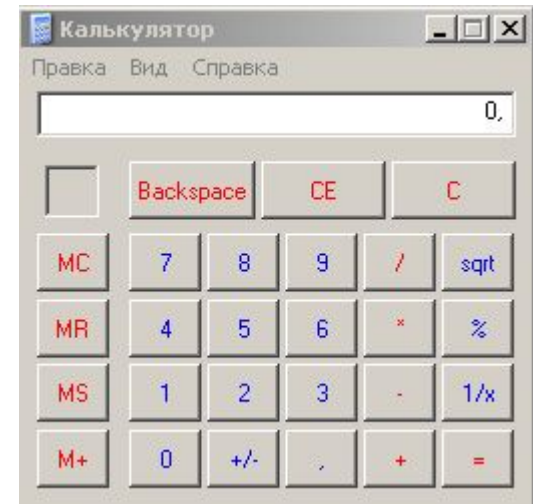
Сурет 1. Инженерлік есептегіш

Тригонометриялық
және кері функциясы

Әртүрлі
дәрежеде-гі
түбір

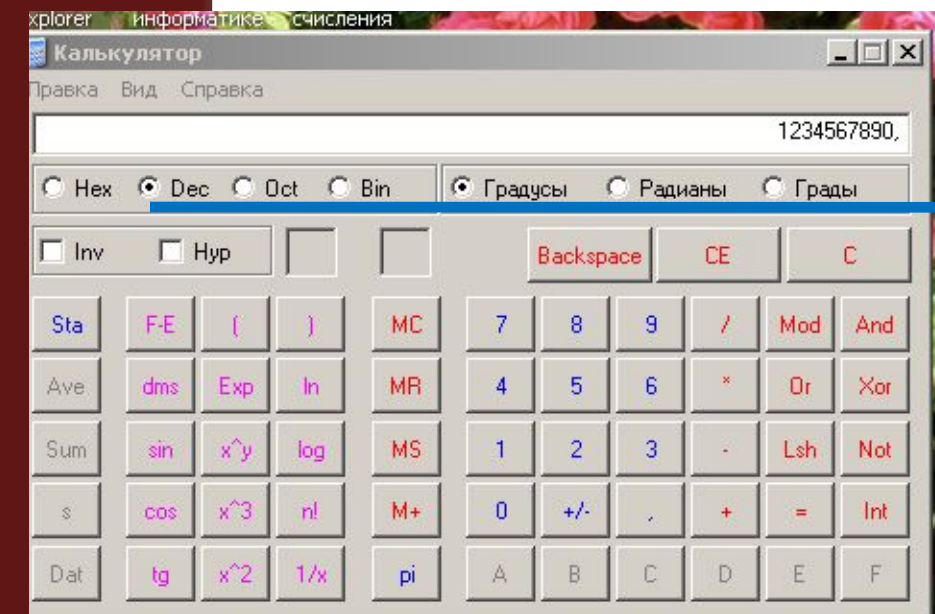
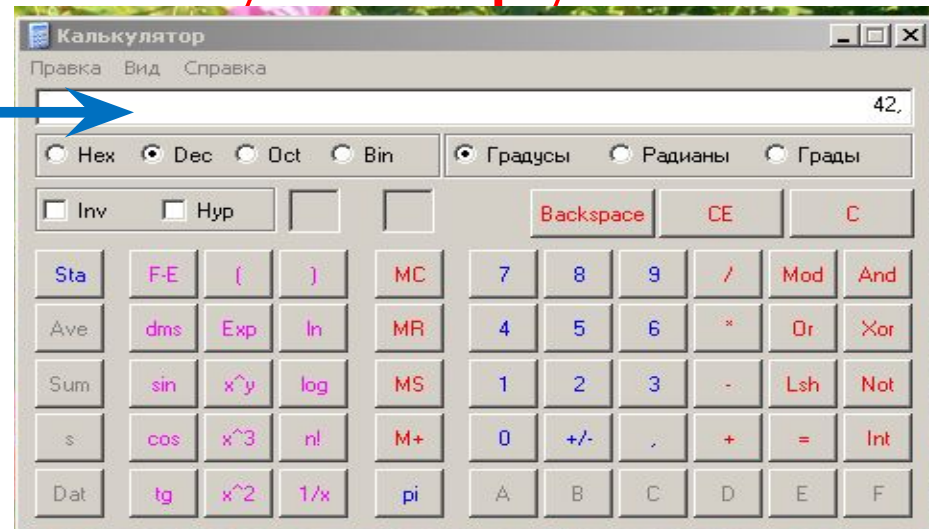
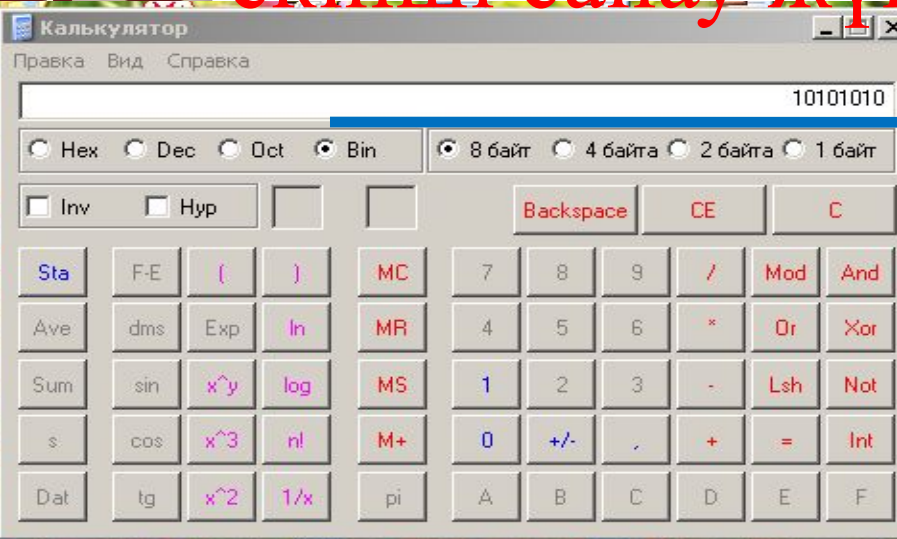
гиперболалық
функция

Қатар сандарымен
статистикалық есептеу
жүргізу

Сурет 2. есептегіш

Сандарды бір санау жүйесінен екінші санау жүйесіне ауыстыру

Жетектегіш (проводник) программасымен жұмыс жасау

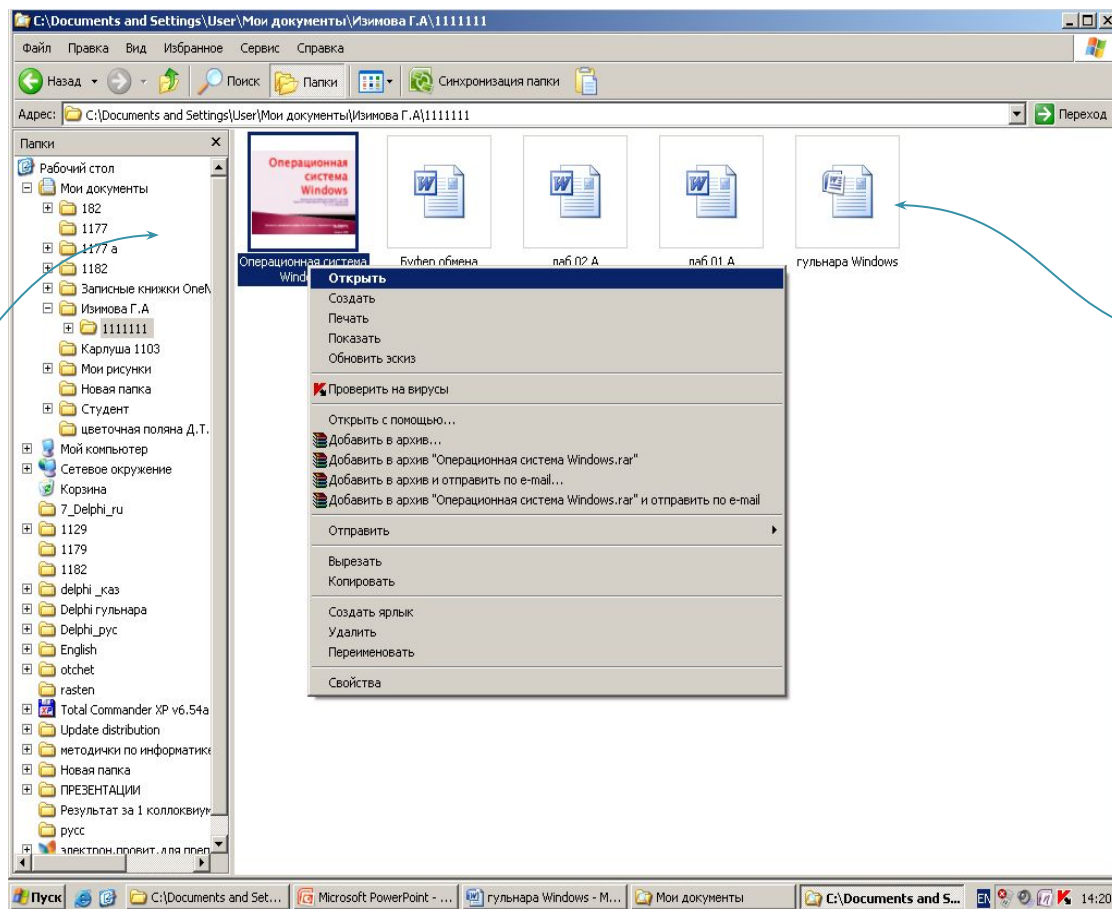
Файл және қалталармен жұмыс жасауға арналған программа.

Файлдар тобымен жұмысты жеңілдету мақсатында оларды қалтаға топтастырады. Қалта ішінде келесі деңгейдегі қалталарды және файлдарды құруға болады.

Жетектегіш программасын іске қосу үшін: **Пуск – Программы – Стандартные – Проводник** (жетектегіш).

Жетектегіш терезесіндегі жұмыс алаңы екі тақтадан тұрады. Сол тақтада объектілер тізімі (қалталар тізімі), ал оң тақтада сол тақтадағы ағымды объектінің (қалтаның) мазмұны шығады. Егер сол тақтадағы объектінің (қалтаның) жанында “+” белгісі болса, онда **объектіде** (қалтада) ішкі объекті (ішкі қалта) бар болғаны, ал егер “-” белгісі болса, онда объектіде (қалтада) **ішкі объекті** (ішкі қалта) бар және ашық деп ұғамыз.

ЖЕТЕКТЕГІШ (Проводник)

Қалталар
тақтасы

ішкі Қалталар
тақтасы

сурет. I

Қолданылатын Әдебиеттер:

- Дж. Куртер, А.Маркви. Office 2000. Питер. 2001. 23-45 стр.
- Т.Хакимова. Компьютерлік өңдеудің әдістемелері. Алматы. 2002 ж. 10-13 б.
- С.В.Симонович. Информатика. Базовый курс. Питер. 2003. 116-162 стр.
- Б.Қ Байжұманов, Л.Қ.Жапсарбаева. Информатика. 2004ж. 22-42 бет.

A photograph of a misty forest path. The path is a narrow, winding trail of dark brown earth, cutting through a dense carpet of vibrant green ferns and low-lying vegetation. Tall, slender tree trunks rise from the forest floor, their upper portions shrouded in a soft, white mist. The scene is captured in a slightly desaturated, ethereal style, with the overall color palette dominated by various shades of green and the white of the fog. The text is overlaid in the upper-middle section of the image.

*Назар
аударғандарыңызға
рахмет!*